

Wat vindt de buitenwereld ervan?

OVER DE TOEKOMST VAN DE LEIDSE REGIO

de kracht van samen optrekken

In dit document

Over dit document	1
Samenvatting	2 - 3
Met wie in de “buitenwereld” hebben we gesproken?	4 - 5
Onze vragen aan de “buitenwereld”	6
Kwaliteiten van de regio versterken	7
Regionale opgaven, kansen en ambities	8
Ga voor karaktervolle groei en durf te kiezen	8 - 9
Verskillende aspecten van karaktervolle groei	10 - 17
Het gaat om buurt én regio	19
Bestuurlijke krachten verenigen	21 - 25

Over dit document

Vijf gemeenten uit de Leidse regio (Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten en Zoeterwoude) werken aan een gezamenlijke “Toekomstvisie Leidse regio 2027”. De gemeentebestuurders laten zich daarbij ondersteunen door een projectteam. Dit projectteam heeft in opdracht van de gemeentebestuurders met meer dan honderd mensen gesproken die graag meedenken met deze Toekomstvisie. Samen noemen we hen in dit document: “de buitenwereld”*. Het document dat u nu in handen heeft, geeft een weergave van de belangrijkste boodschappen die de buitenwereld wil meegeven aan de gemeentebestuurders. Als leidraad hanteren we de opbouw van de Toekomstvisie zelf. Er is veel gezegd en vandaar dat het stuk ook veel verwijst naar letterlijke teksten van betrokkenen die in het stuk zijn opgetekend. De quotes zijn letterlijk overgenomen uit de aantekeningen van de diverse bijeenkomsten en gesprekken. In dit document hebben we ze geanonimiseerd.

*Onder de “binnenwereld” verstaan we: raads- en collegeleden en ambtenaren van de vijf gemeenten.

Samenvatting

Betrek de buitenwereld bij de Toekomstvisie Leidse regio 2027. Die opdracht kreeg het projectteam dat de totstandkoming van de Toekomstvisie Leidse regio 2027 begeleidt. En dus zijn we op pad gegaan. Meer dan honderd mensen hebben we gesproken, één-op-één en in groepen. Deze gesprekken hebben geholpen om antwoord te krijgen op belangrijke vragen, zoals: Wat zijn de ambities van de gebruikers en stakeholders van onze Leidse regio? Welke kansen, ambities en uitdagingen zien zij voor de Leidse regio? Wat ziet de buitenwereld als een goede koers voor de toekomst van onze regio? Wat verwachten zij van samenwerking in de Leidse regio? Waarvoor is samenwerking nodig? In dit document doen we daarvan verslag.

Op verzoek van de colleges en gemeenteraden in de Leidse regio heeft het projectteam de volgende belanghebbenden benaderd:

- > Bestuurders van grote (overheids)organisaties rondom de Leidse regio
- > Bestuurders van gemeenten om de Leidse regio heen
- > Frisdenkers. Dit zijn inwoners uit de vijf gemeenten die door de vijf colleges en door klankbord-groepleden naar voren zijn geschoven omdat zij bekend staan om hun visionaire en vernieuwende kijk op zaken
- > Scholieren en studenten, van basisscholen, MBO, HBO en universiteit
- > Vertegenwoordigers van lokale belangenorganisaties uit de Leidse regio
- > Vertegenwoordigers van verbonden partijen
- > Vertegenwoordigers van grote bedrijven en maatschappelijke instellingen in de Leidse regio

Onder de gesprekspartners bestond grote overeenstemming over kenmerken die de Leidse regio typeren. Tot die kenmerken behoren onder meer de aanwezigheid van een Universiteit, de kracht van het Bio Science Park, de gunstige ligging van de regio, de goede faciliteiten, het woongenot en het vele groen en de mooie landschappen in en rondom de regio.

De gesprekken met de buitenwereld leverden ook een rijke variatie aan elkaar aanvullende regionale opgaven op. “Kwaliteiten versterken en krachten verenigen” is een uitgangspunt waarin vrijwel iedereen zich kan vinden. Daarnaast zijn er nog veel andere opgaven genoemd. Onder meer het woningbouwprogramma (met voldoende betaalbare woningen voor starters om jongeren aan het gebied te binden en zodat studenten bijvoorbeeld hun kennis in de regio in kunnen zetten), het tegengaan van een tweedeling in de samenleving (tussen hoog en minder goed opgeleiden, participatie en non-participatie door te werken aan werkgelegenheid op alle niveaus, waardering voor onbetaald werk et cetera), verbetering van (OV) bereikbaarheid, binding van jongeren aan het gebied door meer cultuur en evenementen en deze ook regionaal te verbinden, gelijke zorg in alle gemeenten, zorgvuldige spreiding van sportvoorzieningen en het benutten van elkaars sportvoorzieningen. Alsook het maatschappelijke betekenis geven aan je kernkwaliteiten. Dit door kennis en het internationale karakter van de Leidse regio meer aan (basis- en voortgezet) onderwijs te verbinden.

Bestuurlijke samenwerking en de manier waarop gemeenten krachten kunnen verenigen, waren in alle gesprekken een belangrijk onderwerp. Bestuurlijke samenwerking en het versterken van de bestuurlijke slagkracht en realisatiekracht werd door verschillende partijen als een randvoorwaarde genoemd.

De intensievere samenwerking zou de volgende doelen kunnen dienen (in willekeurige volgorde):

- > Meer slagvaardigheid en daadkracht in besluitvorming en uitvoering.
- > Een duidelijk geluid namens de regio bij andere overheden (“met één mond praten”)
- > Minder onderlinge afstemming nodig tussen bestuurders van de vijf gemeenten onderling, waardoor meer tijd ontstaat voor afstemming met bewoners en vertegenwoordigers van bedrijven en instellingen bij onderwerpen die de hele regio aangaan, en met externe partners.
- > Meer kwaliteit en minder kwetsbaarheid in ambtelijke ondersteuning.
- > Minder onderlinge geschillen en daardoor meer aandacht voor grotere maatschappelijke, ruimtelijke en economische opgaven.

Alle gesprekspartners waren het erover eens dat intensivering van de samenwerking in het belang is van inwoners, bedrijven en instellingen in de Leidse regio. Wel waren er verschillen van mening over de manier waarop die intensievere samenwerking georganiseerd zou moeten worden. Studenten en bestuurders en directieleden van bedrijven en maatschappelijke instellingen begonnen uit zichzelf over fusie als logische uitkomst van deze Toekomstvisie.

Zij noemden dit vooral omdat er naar hun idee erg veel tijd kan zitten in afstemming in een "lichtere" samenwerking en daarmee slagkracht en externe lobbykracht verloren kan gaan. Onder vertegenwoordigers van belangenorganisaties waren er ook aanhangers van niet-vrijblijvende samenwerking, zonder dat dit uitmondt in fusie. Onder studenten en "frisdenkers" waren er velen die de regio als één samenhangend gebied zien, waarbij gemeentegrenzen in het leven van alledag nauwelijks relevantie hebben.

Een van de belangrijkste inzichten uit alle gesprekken is dat buurt en regio de twee niveaus zijn waarop de lokale overheid goed moet functioneren. De buurt is

van belang voor prettig wonen, contacten, beweging en betrokkenheid. De regio is van belang voor werkgelegenheid, woningaanbod, bereikbaarheid, groen, landschappen en allerhande stedelijke voorzieningen. Dit inzicht kwam naar voren tijdens gesprekken met studenten, met het maatschappelijk middenveld, met vertegenwoordigers van grote bedrijven en instellingen uit de regio en met frisdenkers. Goede bestuurders weten wat hen betreft telkens slim te schakelen tussen die twee niveaus. Als de lokale overheid op deze twee niveaus goed functioneert, biedt dat de best denkbare basis voor welvaart en welzijn in de regio.

Externe partners geven aan dat de wereld om de Leidse regio heen niet wacht. De krachten om de Leidse regio heen groeien versneld en een belangrijke oproep van externe partners is dan ook aan te sluiten bij deze ontwikkelingen en als Leidse regio gezamenlijk (als eenheid) de externe oriëntatie te vergroten en versterken.

Met wie in de “buitenwereld” hebben we gesproken?

Colleges en gemeenteraden in de Leidse regio hebben het projectteam gevraagd met de volgende groepen in gesprek te gaan over de regio:

- > Bestuurders van grote (overheids)organisaties rondom de Leidse regio, zoals Schiphol, de Economische Programmaraad Zuidvleugel, de metropoolregio Rotterdam-Den Haag, de metropoolregio Amsterdam, de Provincie en Innovation Quarter.
- > Bestuurders van gemeenten om ons heen, zoals de direct aangrenzende gemeenten Wassenaar, Teylingen, Alphen aan den Rijn, Katwijk en Noordwijk, maar ook gemeenten die iets verder weg liggen, zoals Haarlemmermeer en Delft.
- > Directieleden van verbonden partijen, zoals Holland Rijnland, de omgevingsdienst en Servicepunt71.
- > Directieleden van grote bedrijven en maatschappelijke instellingen in de regio, zoals de Universiteit Leiden, GGD, LUMC, Heineken, Rabobank, Achmea en Jacobs.
- > Vertegenwoordigers van lokale belangenorganisaties uit de regio, zoals winkeliers- en ondernemersverenigingen, onderwijsbesturen, sportfederaties, buurtverenigingen.
- > Scholieren en studenten, van basisscholen, MBO, HBO en universiteit.
- > Zo'n 25 “frisdenkers”. Dit zijn inwoners uit de vijf gemeenten die door de vijf colleges naar voren zijn geschoven omdat zij bekend staan om hun visionaire en frisse kijk op nieuwe onderwerpen.

Met bestuurders van buiten de eigen regio waren de gesprekken vooral één op één (te weten de betrokken personen van bedrijven / instellingen / gemeenten samen met voorzitter Elco Brinkman en projectleider Esther Peters). Met betrokkenen binnen de eigen regio gebeurde dat veelal in groepen.

Alle betrokkenen stelden het op prijs dat ze waren uitgenodigd om mee te denken over de toekomst van de regio. Degenen die onverhoopt niet in de gelegenheid waren bij een bijeenkomst aan te schuiven vanwege andere verplichtingen betreurden dit en boden aan graag op ander moment mee te praten of per telefoon hun input te geven. De bereidheid om mee

te praten was dus groot, net als de betrokkenheid bij de Leidse regio. Hoe dan ook iets om te koesteren en naar de toekomst toe te versterken en verbinden.

Onze gesprekspartners

Krachtenveld om ons heen (één-op-één-gesprekken)

Schiphol (Jos Nijhuis en Joery Strijtveen), MRDH (Annet Bertram), Economische Programmaraad Zuidvleugel (Ab van der Touw), Metropoolregio Amsterdam (Marjolein Stamsnijder en Han Quast), Innovation Quarter (Rinke Zonneveld), provincie (Rogier van der Sande, Irene Pirovano)

Buurgemeenten (één-op-één-gesprekken)

Alphen aan den Rijn (Liesbeth Spies, Tseard Hoekstra, Gerard van As), Kaag en Braassem (Marina van der Velde, Floris Schoonderwoerd), Katwijk (Jos Wienen, Krijn van der Spijk, Gerard Mostert, Jacco Knape, Klaas Jan van der Bent, Erwin Stolk), Wassenaar (Jan Hoekema, Sabine Verschoor), Teylingen (Carla Breuer en Bas Brekelmans), Noordwijk (Jan Rijpstra), Delft (Bas Verkerk), Haarlemmermeer (Theo Weterings en Marc Frowijn).

Verbonden partijen (één-op-één-gesprekken)

Servicepunt71 (Eric Ossel, Robin Zoet), Holland Rijnland (Erik Kiers, Loes Bakker), Economie071 (Jan Versteegh, Rene de Jong, Jasmijn Bongers), Omgevingsvisie (Jeroen Traudes, Fred Goedbloed), ODWH (Derk Eskes, Nienke Mier).

Bedrijven en instellingen (één-op-één-gesprekken)

Heineken (Jos Oliemans, Jan Kempers), Rabobank (Peter Mathot, Erik Versnel en Ron Droste), Siemens (Ab van der Touw en Arno de Vries), Universiteit Leiden (Carel Stolker, Willem te Beest), Hogeschool (Agnita Mur en Sander van den Eijnden), Curium-LUMC (Robert Vermeiren), Hoogheemraadschap Rijnland (Aart Haijtjema en Gerard Doornbos), VNO NCW West (Jan Versteegh)

Vertegenwoordigers van grote bedrijven en instellingen (groeps gesprek)

Willem te Beest (Universiteit Leiden), Henk Gerla (LUMC), Robert Vermeiren (Curium-LUMC), Ron Treffers (Alrijne Ziekenhuis), Ineke van der Zande (Libertas Leiden), Bas van Drooge (DZB), Frank van Rooij (Radius), Sjaak de Gouw (GGD), Aart Haijtjema (Hoogheemraadschap Rijnland), Annemiek Heijer (Achmea Zilveren Kruis), Coen Meijeraan (Flora), Franco Ongaro (Esa Estec), Dirk Jan van den Heuvel (UL Transaction)

Security), Jeroen Diderich (Avery Dennison), Frits Peski (Infotheek Groep), Peter Mathot (Rabobank), Jelle Nederstigt (Jacobs), David Braithwaite (Hilton Leiden Garden Inn), Frans Schohaus (Van der Valk Hotel Leiden), Louis Sciarli (Vliko), Jan Versteegh (Teekens-Karstens, voorzitter VNO NCW West), Edwin van Huis (Naturalis Biodiversity Center).

Frisdenkers

Adri Hoogwerf (CEO van Mentor en daarvoor CFO Centocor), Annette de Vries (Directeur Kasteel Duivenvoorde), Bart Kerkmeer (Voorzitter hockeyvereniging Alecto, Directeur KLM), Els Goulmy (Hoogleraar transplantatiebiologie Universiteit Leiden), Erik Olijerhoek (Sociaal en cultureel ondernemer), Esther Raats (Board member profit and non-profit organizations, voormalig zakenvrouw van het jaar), Johan Vriesema (Directeur FloreoKids, kinderopvangorganisatie), Jos Vranken (Directeur Nederlands bureau voor toerisme), Kieran Earley (CEO & Principal The British School in The Netherlands), Kirsten Zitman (Teammanager van iDoe Leiden), Maria Loomans (Stichting kinderopvang Zoeterwoude), Marije van den Berg (Stadslab Leiden, Singelpark), Marijke Wefers Bettink-Remeijer (Oogarts Het Oogziekenhuis Rotterdam), Nanette Ris (Directeur Stadspodia Leiden), Nathalie Lecina (Studio Moio), Peter Frans Pauwels (Co-founder Tom Tom), Ron Droste (Directeur particulieren en private banking Rabobank Nederland), Ronald Brus (Founder & CEO myTomorrows, voormalig CEO Crucell), Ruud Koole (Hoogleraar Politieke Wetenschappen Universiteit Leiden), Stan Dessens (Voorzitter vereniging tot behoud van oud-groen en leefbaar Voorschoten), Theo van Leeuwen (Kaas- en natuurboerdij De Vierhuizen), Karel de Beer (Ministerie van Buitenlandse Zaken)

Maatschappelijk middenveld:

Karin van Oort (SCOL), Frank ten Have, Rob Joosten, Co Zitman (Ondernemersvereniging Voorschoten), Jeroen van Oel, Ron Kühn (Centrum Ondernemers Voorschoten), Robert Jan Sliep (De Sleutels), Jan de Vries (Rijnhart Wonen), John Filippo (Winkeliersvereniging De Winkelhof), Ludwien Wassink (EVA mantelzorgondersteuning), Peter van Helsdingen (Groenadviescommissie Oegstgeest), Didos van Dam (Leiderdorpse Ondernemersvereniging), Mirjam Muller (Pluspunt Leiderdorp), Petra van Teijlingen (Gemiva SVG), Marjolein de Groot (Gemiva SVG), Mieke van Riel (Seniorenraad Oegstgeest), Jan Turk (Buurthuis Kratong), Marijke in 't Veld (BIZ de Kempenaer), Rolf Marselis (Leidse sportfederatie), Frans van Rijn (Oeg-

stgeest sport federatie), Clarine van Wesseem (Thuis in Voorschoten), Herman Klaver (Winkeliersvereniging Lange Voort), Peter Dordregter (duurzame ruimtelijke kwaliteit, Voorschoten), Ellen Hartevelt (Rijneke Boulevard), Carolien de Groot (JES Rijnland), John Swieringa (Rijnlands Lyceum), Liesbeth Sentrop (Vereniging tot behoud van oud, groen en leefbaar Voorschoten), Hans de Roode (Sopora)

Studenten

Floor Veldhuis (WO rechtsgeleerdheid), Babette Boomgaardt (WO bestuurskunde), Suzanne van Basten (WO geschiedenis), Matthie de Bruin (HBO muziek en technologie), Floris Wagenaar (WO politicologie), Wineke van Seters (WO geneeskunde), Arjan de Vries (WO rechtsgeleerdheid), Bartel van der Velden (WO geschiedenis), Dion Vijverberg (WO rechtsgeleerdheid), Aleterik Oosthoek (WO bestuurskunde), Joost Kroon (WO politicologie), Yassine Boutahri (MBO Facilitair), Bram Goossens (HBO horeca), Maaïke van Vliet (WO Engelse taal en cultuur), Emma van Noort (Kunstacademie, beeldende kunst), Solange Ploeg (WO geschiedenis), Jaap Bogerd (WO economie), Max Kersten (MBO Sport en bewegen), Fabio Zacheo (MBO sport en bewegen), Eveline van Beelen (WO psychologie), Dirk van Hoord (WO bestuurskunde), Martijn van de Weerd (WO bedrijfskunde en filosofie), Jaco Tresfon (WO psychologie), Sietse van den Berg (WO culturele antropologie), Lieke Liefkes (WO Neerlandistiek), Zeping Oerlemans (WO geschiedenis).

Studenten van “move your skills” (ROC Leiden), Jongerenraad Zoeterwoude, “King for a day”, Denktank studenten.

De studenten zijn woonachtig in de Leidse regio. De studenten Denktank heeft een ‘Toekomstvisie Leidse regio’ vanuit de jongeren / studenten geschreven (in interactie met hun achterban) en dit tijdens een pitch-avond gedeeld met HBO en MBO studenten waarna in subgroepen een aantal thema's verder zijn uitgediept.

Scholieren

Leerlingen uit groep 7/8 van twee basisscholen in Voorschoten en Oegstgeest. (Hen hebben we gevraagd te tekenen wat volgens hen anders is in 2027 in Leiden, Leiderdorp, Voorschoten, Oegstgeest en Zoeterwoude.)

Onze vragen aan de “buitenwereld”

Wat willen we weten van onze externe maatschappelijke en bestuurlijke partners en samenleving? Die vraag hebben raads- en collegeleden beantwoord tijdens een gezamenlijke conferentie op 9 december 2016. In de afbeelding hieronder is te zien welke vragen zij het belangrijkste vonden:

De wens is uitgesproken ten behoeve van de Toekomstvisie Leidse regio de verbinding met de samenleving te concretiseren.

Wat mij betreft betekent dit dat we vooral onze externe maatschappelijke en bestuurlijke partners en samenleving vragen:

1. hoe kan de Leidse regio zich onderscheiden en excelleren?
 18,2%
2. wat zien jullie als belangrijkste kansen voor de Leidse regio?
 25,5%
3. wat zijn jullie behoeften en ambities en hoe kunnen we daar gezamenlijk invulling aan geven?
 45,5%
4. wanneer helpt deze visie jullie?
 10,9%
5. hoe zichtbaar en tastbaar moet deze visie worden?
0,0%
6. dat vertel ik graag als ik het woord krijg
0,0%

Tijdens de gesprekken met de buitenwereld hebben we de onderstaande vragen gebruikt als leidraad.

1. Wat is, mede gelet op uw wensen en ambities (!), wat u betreft de gewenste ontwikkelrichting voor de Leidse regio?
2. Waar moet deze regio op inzetten en waar kan deze regio zich nog meer in onderscheiden? Wat ziet u als belangrijke uitdaging en of kans voor dit gebied?
3. Wat is wat u betreft de toegevoegde waarde en urgentie (op welke thema's) voor deze vijf gemeenten om krachtiger samen te werken?
4. Heeft het wat u betreft meerwaarde als overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen nog krachtiger met elkaar verbonden zijn in de Leidse regio? Zo ja, rondom welke thema's en hoe zou dit het beste vorm kunnen krijgen?

Kwaliteiten van de regio versterken

Onder de gesprekspartners bestond grote overeenstemming over de identiteit van de regio en welke kenmerken en kwaliteiten de Leidse regio typeren. Tot die kwaliteiten behoren onder meer de aanwezigheid van een universiteit, de kracht van het Leiden Bio Science Park, de gunstige ligging, de fijne buurten, het woongenot, mooie landschappen en het vele groen

“ CITATEN

“Wat is mijn droomgemeente? Het moet aantrekkelijk zijn voor mensen om er te wonen, te leven en andere mensen te ontmoeten. Hoe zou ik willen dat Voorschoten eruit zou zien? Als Palo Alto of als New York? Ik heb de neiging om te zeggen: iets Palo Alto-achtigs. We zitten dicht bij het strand, met veel groen, met veel slimme mensen, en met een oude kern die best uniek is. We denken dat Leiden ver van het strand ligt, terwijl het dichtbij ligt. Innovatiegebieden liggen altijd aan zee. We hebben een aantal dingen die we moeten behouden en dingen die we willen bereiken. Wat zijn jouw kwaliteiten? Wat zijn je eigen krachten? Wees daar verdraaide zuinig op. Ga niet de grachten dempen. Erfgoed is een kracht. Het bio science park, daar ga je ook niet aan tornen. Maar ik heb niet het gevoel dat het collectief in de regio de universiteit goed ondersteunt.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET FRISDENKERS

in en rondom de regio en de diversiteit van de regio (historische binnenstad, verschillende dorpskernen, diversiteit aan leefomgevingen, volop groen in de omgeving).

In veel gesprekken bleek ook dat de schaal van de regio voor velen heel prettig voelt. Het stedelijk gebied is overzichtelijk en je zit al snel in het groen in de omgeving. Dat maakt deze regio heel anders dan grote steden als Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. En dat moet vooral zo blijven.

“Als je een paar paradepaardjes hebt, dan moet je daar wel je best voor doen. De lange beweging moet zijn om daar zuinig op te zijn en om die ruimte te geven. Bio Science. Kennis, cultuur, erfgoed en groene leefomgevingen zijn kernwaarden van deze omgeving. Die moet je faciliteren.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET FRISDENKERS

“Universiteit, historische binnenstad, goede leefomgevingen, groen, ligging vlakbij Schiphol, vlakbij zee! Werkgelegenheid op hoog niveau, veel zorg en veel zorginstellingen. En tegelijkertijd die kneuterigheid. We zijn met recht één van de mooiste regio's van ons land...een best kept secret zijn we.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS BEDRIJFSLEVEN EN INSTELLINGEN

“Doordat je een aantrekkelijke woongemeente bent en in staat bent jong talent aan je te binden, ben je zeer aantrekkelijk voor potentiële (internationale) bedrijvigheid. Hier kan de Leidse regio nog sterker op inzetten.”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN GESPREK MET EXTERNE PARTNER

Regionale opgaven, kansen en ambities

Voortbouwen op wat sterk is, is een uitgangspunt waarin vrijwel iedereen zich kan vinden. Sterke punten van de regio zijn onder andere de universiteit, het Bio Science Park, de aantrekkelijke plekken om te wonen, het groen en de landschappen en polders rondom het stedelijk gebied, de historische binnenstad en de variëteit aan gemeenschappen en leefomgevingen in de dorpen en de stad.

Aansluiten bij je kernkwaliteiten en die verder ontwikkelen, verbinden en versterken: dat is een breed gedeelde wens van onze gesprekspartners. Maar de regio heeft volgens hen ook andere opgaven. Veel genoemd werden onder meer het woningbouwprogramma (met voldoende betaalbare woningen voor starters), het voorkomen van een tweedeling (door aandacht voor werkgelegenheid op alle niveaus, waardering voor onbetaald werk et cetera), verbetering van (OV) bereikbaarheid binnen de regio en van de regio als geheel, het meer laten bruisen van de regio en daarmee nog sterker binden van jongeren aan het gebied, duurzaamheid en spreiding van sportvoorzieningen.

Ook werd veelvuldig aandacht gevraagd voor het meer maatschappelijke betekenis geven aan de kernkwaliteiten van de Leidse regio. Kennis is op een geweldige manier vertegenwoordigd in deze regio. Met meer vereende kracht kan er een onderwijskundig element aan toegevoegd worden. Dit door basisonderwijs en voortgezet onderwijs in de hele Leidse regio nog meer te verbinden aan Bio science en de universiteit bijvoorbeeld. Ook kan het internationale karakter van de regio nog meer maatschappelijke betekenis krijgen door internationaal (basis) onderwijs in de hele Leidse regio te stimuleren / mogelijk te maken. Versterk en verbindt de kernkwaliteiten in het gebied nog meer en geef het nog meer maatschappelijke betekenis en stimuleer innovatie en ondernemerschap en geef dit de ruimte. Bescherm en behoudt het groen.

Daarnaast zijn er opvallend veel zorginstellingen en is er veel kennis over zorg in de regio. Ook dit kan nog beter worden toegepast in het gebied zelf waardoor we ons als gebied nog aantrekkelijker maken.

Misschien wel het belangrijkste inzicht uit alle gesprekken is dat de buurt en de regio de twee niveaus zijn waarop de lokale overheid goed moet functioneren en nog beter kan inzetten. De buurt is van belang voor prettig wonen, contacten, beweging, participatie en betrokkenheid. De regio is van belang voor werkgelegenheid, woningaanbod, bereikbaarheid, groen, landschappen en allerhande stedelijke voorzieningen.

Ga voor karaktervolle groei en durf te kiezen

Groei wordt door 'de buitenwereld' gezien als middel om welvaart en welzijn van de huidige en toekomstige inwoners te behouden en vergroten. Tegelijkertijd wordt het ook belangrijk gevonden dat die groei de kwaliteiten van onze regio en van de individuele gemeenten ondersteunt en versterkt.

Het unieke karakter van de Leidse regio zien te versterken en hier meer mensen deelgenoot van maken is de gemene deler in de gesprekken. Wees bereid het gebied als één gebied te zien en plan en organiseer het als zodanig. Elk deel met zijn eigen aantrekkingskracht en versterk die aantrekkingskracht, is het devies. Geen vitale stad zonder vitale agglomeratie en geen vitale agglomeratie zonder vitale stad; je hebt elkaar nodig om het totaal te laten slagen. Omarm de groei en maak gedurfde keuzes is wat 'de buitenwereld' de bestuurders van de Leidse regio meegeeft.

Durf ook te kiezen als het gaat om externe oriëntatie. Externe stakeholders zoals Schiphol, de gemeente Haarlemmermeer en de metropoolregio's (Rotterdam - Den Haag en Amsterdam) adviseren de Leidse regio de aantrekkelijkheden van het gebied (waaronder de historie en traditie van het gebied op het terrein van universiteit, bio science en medic) meer 'aan te bieden' aan externe partners. De wereld om de Leidse regio heen wacht niet en verstrekt haar krachten. Het merendeel ziet een sterkere oriëntatie op en krachtigere samenwerking met de Metropoolregio Den Haag Rotterdam (met de verbinding op de as Leiden - Delft - Rotterdam) als een logische keuze voor de Leidse regio. Anderen vinden dat dat een intensievere samenwerking met het noorden niet in de weg hoeft te staan. Op dit moment treft de Schipholregio de Leidse regio sporadisch en als dit het geval is, gaat het merendeels over geluidsoverlast. Dit terwijl dat deel van het gebied economisch kansen biedt.

“Maak een keuze door je als Leidse regio gezamenlijk sterker extern te oriënteren en kom uit je ‘splendid isolation’ is een veel gehoorde oproep.

“ CITATEN

“Dit gebied kent opvallend veel zorginstellingen. Positioneer dit nog beter en weet dit nog beter te verbinden. Pas kennis over zorg ook zichtbaar toe in je gebied.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Koester je monocultuur (bio science) maar blijf ook om je heen kijken. Waar kun je in goede verbinenissen je DNA versterken?”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN-GESPREK MET EXTERNE (SEMI-) OVERHEIDSINSTELLING

“Laat de kracht van de kenniseconomie in alle thema’s terugkomen. De schaalgrootte maakt het mogelijk om heel veel verbindingen te leggen. Tussen ROC, HBO en universiteit bijvoorbeeld. Daag de kennis in de regio uit om mee te denken over toekomst van sociaal beleid.”

CITAAT OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET FRISDENKERS

“Kennis is de sleutel. De Universiteit Leiden zou zich opener moeten opstellen, zodat er meer op lokaal niveau mee te doen is.”

OPGETEKEND TIJDENS TERUGKOPPELING TAFELGESPREK IN BIJENKOMST MET FRISDENKERS

“Er zijn verschillende schalen waarop we opereren: internationaal, nationaal, bovenregionaal, regionaal, gemeentelijk, wijk en buurt. Voor veel thema’s die inwoners raken, is het buurt- en wijkniveau het geëigende niveau. Zet daar als overheid ook meer op in. Daar kun je werkelijk het verschil maken. Voor het nationale en internationale niveau heb je daarentegen een sterke regionale sturing nodig.”

CITAAT OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET FRISDENKERS

“Strengt based. Sluit aan bij waar je al goed in bent.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“De vijf gemeenten hebben nog te weinig profiel dat in een of twee woorden kan worden benoemd.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“De Leidse regio is onvoldoende bekend. Het is “the best kept secret”. Bundel je krachten en maak de best kept secret known.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Durf als Leidse regio te kiezen: wil je de koning van de Bollenstreek zijn of wil je gezamenlijk de kansen van de randstad en Zuid Holland versterken en je werkelijk aansluiten bij de metropoolregio en je natuurlijke plek daar verder uitbouwen?”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN GESPREK MET EXTERNE PARTNER

Verschillende aspecten van karaktervolle groei

Hieronder geven we een overzicht van thema's die tijdens onze gesprekken veel tongen losmaakten, gegroepeerd in lijn met de opbouw van de concept-Toekomstvisie.

Laat de woningvoorraad meegroeien met de behoefte, te midden van onze mooie groene omgeving

De Leidse regio heeft veel plekken waar het goed wonen is. Het groene karakter wordt hier vaak als reden voor het goede woonklimaat genoemd. Over dit standpunt bestaat grote unanimiteit. Maar veel gesprekspartners vinden dat de Leidse regio er goed aan zou doen om veel meer werk te maken van woningproductie. Studenten zien dit zelfs als een van de belangrijkste opgaven voor de regio. Zij zien graag dat er snel meer betaalbare woningen voor starters en jonge professionals beschikbaar komen. Ook ouderen willen graag nieuwe woningen, gelijkvloers en liefst in hun eigen vertrouwde wijk.

Nieuwe woningen in de regio zouden vooral binnenstedelijk gerealiseerd moeten worden. Dit betekent niet per se dat alle nieuwe woningen in de binnenstad moeten komen; wel zouden de open landschappen rondom ons stedelijke gebied behouden moeten blijven. Studenten zouden zelfs graag zien dat de Leidse regio als ambitie zou opnemen de groenste universiteitsstad van Europa te willen zijn. Niemand heeft dus bepleit om polders in de vijf gemeenten van de Leidse regio vol te bouwen. Wel om gedurfde keuzes te maken teneinde het groen echt groen te kunnen laten. Gedurfde keuzes door de stad echt stad te maken en op gerichte plekken te verdichten en de lucht in te gaan.

Het bedrijfsleven ziet graag dat het nieuwe woningaanbod ook (deels) is toegespitst op hun internationale werknemers. Die expats zitten lang niet allemaal te wachten op een woning in Wassenaar. Velen wonen graag in een hoogstedelijke omgeving, met volop voorzieningen op loopafstand (eettentjes, bijvoorbeeld) en met een internationale school aan de westkant van de regio.

“ CITATEN

“Dorpen beschermen en functies laten behouden en maak de stad echt stad. Dit vraagt om gedurfde keuzes van de stad. Durf te kiezen! Ga de lucht in en maak er een echte skyline van om zodoende ook je parels te kunnen behouden.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Ga op gerichte plekken de lucht in. Dat vraagt om bestuurlijke kracht en leiderschap. Als je de lucht niet in gaat, moet je de breedte in. En dat willen we niet. Wees niet bang om de lucht in te gaan. Uiteindelijk koopt degene die zich het hardst verzette het appartement hoog in het nieuwe gebouw, met uitzicht op het groen dat behouden is gebleven. Zo zien we dat ook op andere plekken in het land”.

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“Leidse regio dankt haar aantrekkelijkheid aan het groen. Toch zijn er verbetermogelijkheden aan de noord-oostkant van de Leidse regio: maak het boerenland toegankelijk. Ontsluit het boerenleven, maak het toegankelijk als recreatiegebied en stimuleer de verkoop van streekeigen producten”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN-GESPREK MET INWONER DIE CONTACT OPNAM NAAR AANLEIDING VAN STUK IN LOKALE KRANT

“Maak een gezamenlijke waardenkaart, waarop een bepaalde waarde aan een gebied wordt toegekend om te zorgen dat bepaalde plekken groen blijven. Bestempel 'heilige plekken'. We kunnen op die manier bepalen waar we willen verdichten en waar we niet aan willen komen”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“Het Leiden Bio Science Park (LBSP) is essentieel voor de regio. Daar is veel ‘hoogwaardige’ werkgelegenheid. De mensen die daar werken, hebben meer koopkracht. We moeten nieuwe woningen aanbieden die daarbij passen. Dat is ook heel belangrijk voor de detailhandel. Ik verkoop liever een product van 100 euro dan iets van een tientje!”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET
MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“Je hebt de stedelijke kern van Leiden en de vier andere gemeenten als groene long van Leiden. Maak assen vanuit die 4 gemeenten en leg groene verbindingen naar het singelpark. Bekijk het stedelijk gebied als 1 gebied en verbindt het groen!”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET
MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“We zien in Oegstgeest de groenvoorziening drastisch teruglopen, wellicht omdat men het financieel niet meer kan opbrengen. Dit is zo zonde. Pak de groenvoorziening en het groenonderhoud samen aan, dat is een stuk efficiënter”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET
MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“Er is drastisch behoefte aan starterswoningen, vooral voor de fase van student naar young professional. Maar hier een speerpunt van als je jongeren aan het gebied wilt binden. Wees creatief en pas bedrijfsbestemmingen aan zodat je er kunt wonen, versoepel als regio regelgeving ten aanzien van leegstaande panden etc.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET STUDENTEN

Laat de regionale economie de werkgelegenheid en welvaart opstuw

De Universiteit Leiden en het Bio Science Park zijn dé iconen van de economie van Leiden, blijkt uit de gesprekken. Maar die iconen kan de regio nog veel beter benutten. Zowel onder “frisdenkers” als onder sommige vertegenwoordigers van grote bedrijven en instellingen wordt met lede ogen aangezien dat delen van de universiteit naar Den Haag verhuizen. Den Haag investeert veel in universitair onderwijs. Sommige gesprekspartners vragen zich af of de Leidse regio voldoende doet om groei van LBSP en universiteit hier mogelijk te maken. Vertegenwoordigers van bedrijven en instellingen verbazen zich erover dat Oegstgeest en Leiden niet intensiever samenwerken in de ontwikkeling van het Bio Science Park en het aangrenzende terrein rondom Kasteel Endegeest.

Op economisch gebied werkt de regio al intensief samen in Economie071. Een van de uitkomsten daarvan is de gezamenlijke retailvisie. Vertegenwoordigers van winkeliersverenigingen uit de regio toonden zich in meerderheid enthousiast over de totstandkoming van die visie en over de inhoud ervan. Dat gold niet voor de vaststelling ervan. Ze konden er geen begrip voor opbrengen dat de Leidse gemeenteraad de visie niet wilde vaststellen. De andere gemeenten hadden de visie wel vastgesteld.

In één op één gesprekken met externe stakeholders is opgemerkt dat het belangrijk is vanuit clustervorming allianties aan te gaan binnen de Leidse regio. De Leidse regio is nu niet altijd zichtbaar, zowel bestuurlijk als qua bedrijven voor grote (overheids)organisaties rondom de Leidse regio. De uitstralingskracht van de Leidse regio kan sterker en het loont bijvoorbeeld Economie 071 uit te bouwen en versterken met een sterkere vertegenwoordiging van (en verbinding met) bedrijven en instellingen.

In gesprekken met vertegenwoordigers van grote bedrijven en instellingen en frisdenkers ontstonden al snel ideeën om de economische basis van de regio te verbreden naar andere sectoren, bijvoorbeeld met waterrecreatie in het plassengebied, en om de citymarketing van de regio (nog) meer gezamenlijk aan te pakken. Ook gaf men aan dat de Leidse regio de oostkant van het gebied beter kan benutten. Sluit aan bij bedrijvigheid aan de oostkant en brand en

cluster dat nog beter. Waar mogelijk verbindt het met het kennisintensieve karakter van de Leidse regio. Zorg ook voor goede (OV) bereikbaarheid van de oostkant, zoals het station.

“ CITATEN

“Bio Science en Universiteit moet je versterken en ruimte geven. Versterken is ruimte geven. In Den Haag komt steeds meer Leidse Universiteit te zitten. In Den Haag snappen ze het en doen ze het. Durf ergens op in te zetten en een lange adem te hebben.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET FRISDENKERS

“Wat is onze ambitie? We zijn een kennisintensieve regio. Maar is dat goed genoeg? Als je meer kennis wil, met de complete ondernemersketen daarbij, dan moet je de huisvestingsproblematiek oplossen, niet ten koste van groen, maar door heel slim en smart bebouwing te realiseren op de plekken waar het wel kan. Smart, ertussenin. Die ambitie mag niet ten koste gaan van wat we hebben. Maar we hebben wel de ambitie om te groeien.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET FRISDENKERS

“Ga niet op een eiland zitten en maak een keuze om gezamenlijk als Leidse regio goed samen te werken met de metropolen. Dit versterkt de economische positie van het gebied en de regionale werkgelegenheid”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN GESPREK MET EXTERNE PARTNER

“Ik moet erg lachen om wethouders die met elkaar concurreren om bedrijven. ‘Kom in mijn gemeente’, zegt de een. ‘Nee, kom in mijn gemeente’, zegt de ander, terwijl dat maar 100 meter verder is.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Borrowed size” om aantrekkelijk te zijn, leen uit je omgeving om zelf krachtiger over te komen of te zijn, bijv. Leidse Universiteit in Den Haag.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Let op met termen als biobased en vitaliteit. Dat zijn containerbegrippen die niet eenduidig zijn. Als je daarbinnen ambities hebt, wees daar dan veel scherper in.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Het goede van de retailvisie is dat we differentiëren vanuit het consumentenperspectief. Door de variëteit te vergroten kun je elkaar gezamenlijke versterken. Lastig is wel dat niet alle gemeenten geld hebben om de retailvisie goed uit te voeren. Voorschoten komt al jaren tekort. Er kan zelfs geen veegwagentje door de winkelstraat heen. Maak met elkaar één pot met geld en besteed dat waar het nodig is.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“De historie en traditie van het gebied heeft onmiskenbaar toekomstwaarde maar maak gezamenlijk meer ruimte voor initiatieven daarnaast”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN GESPREK MET EXTERNE PARTNER

“Het onderwijs voert nu ‘overeenstemmingsgericht overleg’ met de gemeenten uit Holland Rijnland. Dat is als de processie van Echternach. Eerst komen er ambtenaren uit alle gemeenten en daarna ook nog de wethouders uit alle gemeenten. Terwijl het onderwijs in de regio kan worden vertegenwoordigd door één persoon!”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“Jong innovatief ondernemerschap: aan de westkant; men wil downtown, het is een way of living en men wil om de hoek een latte macchiato en een sojamelk kunnen scoren.”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN-GESPREK MET EXTERNE (SEMI-) OVERHEIDSINSTELLING

“Amsterdam marketing zou bio science en het toerisme kunnen versterken. Op basis van zijn maat zou Leidse regio goed mee kunnen doen, maar zou daar dan ook meer energie in moeten steken. Leidse regio zou sterker kunnen lobbyen en zichzelf meer kunnen uitnodigen. Internationale propositie kan daardoor versterken. Daarin kan men desgewenst meeliften met Amsterdam.”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN GESPREK MET EXTERNE PARTNER

Onderwijs

Wettelijk gezien hebben gemeenten maar een beperkte taak op onderwijsgebied: zorg dragen voor huisvesting van primair en voortgezet onderwijs. Toch vinden veel gesprekspartners onderwijs een belangrijk onderwerp voor de regio. Suggesties hierbij waren onder meer:

- > versterk de banden tussen (voortgezet) onderwijs en universiteit en bedrijfsleven, onder meer op het Leiden Bio Science Park
- > leidt studenten beter op met internationale vaardigheden voor de 21ste eeuw, zodat zij internationaal kunnen denken, communiceren en klantencontact kunnen onderhouden.

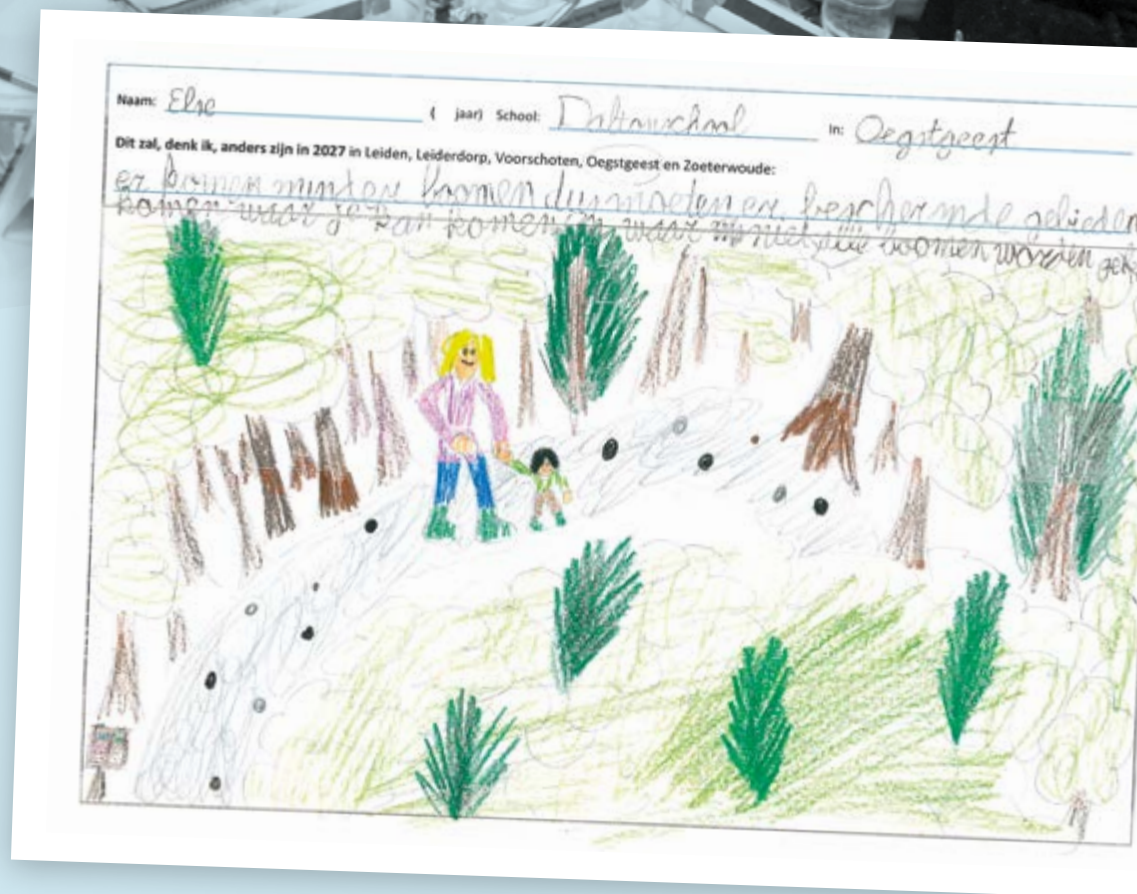

CITATEN

“Ambitie van dit grotere gebied zou op onderwijskundig terrein zoveel verder kunnen gaan. Niet alleen door het te verbinden aan het kennisintensieve karakter van de Leidse regio maar ook het internationale karakter van de regio. We zijn immers ook een internationale omgeving. Dit zouden we nog meer kunnen benutten en verbinden door ook meer internationale basisscholen te initiëren / stimuleren. Door gebrek aan bestuurlijke kracht en ambitie is dit nog steeds niet voor elkaar.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

Maak het stedelijk gebied beter bereikbaar door infrastructuur te verbeteren

“Als je wilt dat het een regio wordt, verbindt het dan ook als een regio, met lightrail door de hele regio!” Deze oproep deed een groepje studenten tijdens een pitch over de toekomst van de Leidse regio. Beter OV was een wens in veel gesprekken. Beter OV op het Leiden Bio Science Park (vertegenwoordigers bedrijfsleven), beter OV door de hele regio (frisdenkers), goedkoper OV naar Noordwijk (ceo Estec), een station bij Zoeterwoude (bestuurders van omliggende gemeenten, vertegenwoordigers bedrijven Leidse regio).

“ CITATEN

“Zorg dat je de kwaliteiten van het gebied goed kent en dat je die benut. Het gebied zou letterlijk en figuurlijk beter verbonden moeten worden. En de ruimtelijke planning kan beter. Als je het gebied beschouwt als gezamenlijk gebied ga je het onherroepelijk anders plannen en inrichten”.

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Station aan de oostkant is er nog steeds niet. Bestuurlijke daadkracht en lef ontbreekt. Niet eindeloos afwachten maar ga met elkaar in gesprek en zorg dat zaken werkelijk van de grond komen.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Bereikbaarheid van het gebied is een groot knelpunt. In de plannen ten aanzien van de Rijnlandroute is het Lammerschansplein helemaal achteraan in de planning gezet. Kan dit niet naar voren worden gehaald?”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“Verbaas me telkens weer waarom de ene gemeente wel goede fietsverbindingen en fietstunnels heeft en de andere gemeente niet. Zorg voor eenduidig beleid en verbindt de fietspaden en wandelpaden beter en maak er echt een eenheid van. Dit stimuleert mensen ook om vaker de fiets te pakken en van de mooie omgeving te genieten.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“Alles begint bij goede bereikbaarheid. Is cruciaal. Hiervoor heb je elkaar per definitie nodig! Verbindingen zijn ook belangrijk om studenten buiten de binnenstad te kunnen huisvesten, maar ook om werkgelegenheid te stimuleren.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET STUDENTEN

Laten we als kennisregio voorop lopen in duurzaamheid

Duurzaamheid stond bij enkele van onze gesprekspartners hoog op de lijst van prioriteiten. Het meest uitgesproken in zijn duurzaamheidswensen was frisdenker Theo van Leeuwen, biologisch boer in Zoeterwoude. Hij wist tijdens de gesprekken met frisdenkers velen te enthousiasmeren voor veel meer circulariteit in de omgang van de mens met zijn omgeving. Ook het Hoogheemraadschap gaf in een één-op-één-gesprek aan dat het zijn van een klimaatbestendige en waterbestendige regio een belangrijke ambitie zou moeten zijn, gezien alle ontwikkelingen die onvermijdelijk op ons als gebied afkomen. Heineken ziet volop mogelijkheden in het runnen van een gezamenlijk windpark en ook in het onderzoeken van een gezamenlijke waterproductie.

“ CITATEN

“Ons klimaat verandert, de zeespiegel stijgt en de bodem daalt. We kunnen niet langer de nadelige effecten alleen aanpakken. We zullen met elkaar moeten samenwerken. Een samenwerkingsverband werkt makkelijker als je in abstractie praat maar wordt diffuser zodra het concreter wordt. Belangrijk dus om een heldere governance en veel mandaat te hebben als samenwerkende gemeenten”

OPGETEKEND IN EEN-OP-EEN-GESPREK MET EEN GROTE INSTELLING

“Samenwerking moet meer dan geografie zijn. Zoek overleg bijvoorbeeld met Heineken over groene bio based technologie”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Groen, schoon en duurzaam: maak Groot Leiden de groenste universiteitsstad van Europa, verbindt je natuurgebieden, bouw het openbaar vervoer om naar elektrisch openbaar vervoer en koop collectief zonnepanelen en dubbel glas in”

OPGETEKEND TIJDENS PITCH BIJENKOMST MET STUDENTEN

Laat iedereen meetellen en meedoen

“Kan het nou eindelijk eens afgelopen zijn met dat gepraat over hoger en lager opgeleiden?”, verzuchtte Nathalie Lecina tijdens het gesprek met frisdenkens. Kinderen krijgen al veel te vroeg een stempel van “hoog” of “laag” opgedrukt, met nefaste gevolgen. Denken over hoog en laag werkt een maatschappelijke tweedeling in de hand, vreest ze. Uit haar werk met uitgevallen MBO'ers merkt ze dat die jongeren veel meer kunnen dan ze zelf voor mogelijk houden. Door zulke talenten niet op te merken doen we hen en de gehele samenleving volgens haar te kort, vindt ze.

Het pleidooi van Nathalie Lecina kan symbool staan voor veel gesprekken die we hebben gevoerd. Velen maken zich druk om de toekomstige kansen op de arbeidsmarkt voor mensen met een middelbare opleiding. En daarom vinden zowel veel vertegenwoordigers van het bedrijfsleven als studenten en frisdenkens het belangrijk aandacht te blijven geven aan werkgelegenheid op alle niveaus. daarvoor moet voldoende ruimte bestaan in de Leidse regio.

Ook uniformering van beleid en regelgeving is veelvuldig genoemd. Zo is het aan mantelzorgers in dit stedelijk gebied lastig uitlegbaar als je niet dezelfde vergoeding krijgt als je mede-mantelzorger die net over de gemeentegrens woont.

“ CITATEN

“Het gaat goed met de goed opgeleide rijke bovenklasse in Leiden, maar zorg ook dat je de lager opgeleiden ook meeneemt en ze verbindt aan bijvoorbeeld het Bio Science Park.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“In deze tijd hoeft het gemeentebestuur niet alles op te lossen. De overheid kan veel meer maatschappelijke uitdagingen openstellen voor oplossingen van burgers. Omschrijf challenges voor scholen, voor ondernemers, en richt jezelf op de dingen die je echt als overheid moet doen. Je rol als overheid is sterker dan ooit, als je tenminste goed nadenkt over datgene wat je wil borgen vanuit de overheid. Dat betekent wel dat je moet durven loslaten. Dat je ergens niet over gaat. “De uitdaging hier is eigenlijk het ontwarren van wat je aan de buitenwereld kunt vragen. Hoe gaan jongeren met een beperking aan een baan komen? Zulke uitdagingen kun je buiten de deur van de overheid oplossen. Hetzelfde geldt voor de aanpak van schooluitval, voor huisvesting van vluchtelingen. “De overheid denkt veel te vaak het zelf te moeten oplossen. Maar sociale vraagstukken zijn geen vraagstukken van de overheid alleen. Heel veel mensen kunnen daaraan een bijdrage leveren. Stop met de ouderwetse avondjes voor burgerparticipatie. Anno nu kunnen wij, de burgers, echt veel meer.”

OPGETEKEND IN BIJENKOMST MET FRISDENKERS

“Vanuit de mantelzorger is het prettig als afspraken in verschillende gemeenten gelijk zijn. Het is heel duidelijk 1 stedelijk gebied en een eenduidig beleid zou daarbij plezierig zijn. Nu is het soms verwarrend voor mensen waarom de ene mantelzorger bepaalde vergoeding wel krijgt en de andere niet, terwijl men bij wijze van spreken aan de overkant van de straat in een andere gemeente woont.”

OPGETEKEND IN BIJENKOMST MET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

Laat aanbod voorzieningen aansluiten op behoefte van bewoners in de regio

Samenwerking in de regio kan leiden tot betere voorzieningen in de regio. Bijvoorbeeld op retailgebied. Door versterking van de variëteit kan de kracht van het geheel toenemen, is de gedachte. Tenminste, dat vinden vertegenwoordigers van winkeliersverenigingen die we hebben gesproken.

Ook op sportgebied is er nog een wereld te winnen. Het sportbeleid van de vijf gemeenten in de regio is nog versnipperd. Velen zien daarin kansen voor verbetering. Ten minste, als de sportfederaties en de verenigingen daaraan ook willen meedoen.

“ CITATEN

“Maak nou eindelijk eens een sportnota voor deze vijf gemeenten. Maar dan moeten de sportfederaties wel willen. We hebben nu vijf zwembaden in de regio. Hebben we die wel goed verdeeld? En met één sportnota kun je ook de tarieven gelijk trekken. Dan is de huur van velden overal in de regio even hoog. Dat is eerlijker.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“Sport kan een belangrijke meerwaarde hebben. Dit kan veel verschillende partijen verbinden. Zo kan onderhoud van de velden worden gebruikt als dagbesteding, kunnen er voor ouderen dansavonden gehouden worden in voetbalkantines etc. Qua sport is het ook tijd voor heldere en slimme keuzes. De regio heeft vijf zwembaden, is dit wel nodig? Ook kan er meer afstemming tussen gemeenten zijn met betrekking tot tarieven, en ook kunnen we zorgen dat expats zich meer welkom voelen. Een idee zou een regionale sportkaart zijn waar je in de hele regio mee kan sporten.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“Een zwembad in elke gemeente open houden of gebruikersgebieden inventariseren en daar behoeften op afstemmen?”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

Het gaat om buurt én regio

Misschien wel het belangrijkste inzicht uit alle gesprekken is dat de buurt en de regio de twee niveaus zijn waarop de lokale overheid goed moet functioneren. De buurt is van belang voor prettig wonen, contacten, beweging en betrokkenheid. De regio is van belang voor werkgelegenheid, woningaanbod, bereikbaarheid, groen, landschappen en allerhande stedelijke voorzieningen. Dit inzicht kwam naar voren tijdens gesprekken met studenten, met het maatschappelijk middenveld, met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven uit de regio en met frisdenk-ers.

Een goed functionerende overheid op regionaal niveau betekent dat beslissingen die de hele regio aangaan, ook op het niveau van de regio worden genomen. Als dat niet gebeurt, kunnen allerlei deelbelangen de boventoon gaan voeren en is de uitkomst “suboptimaal”. Goede bestuurders weten telkens slim te schakelen tussen het niveau van de buurt en het niveau van de regio. Als de lokale overheid op deze twee niveaus goed functioneert, biedt dat de best denkbare basis voor welvaart en welzijn in de regio.

De buurt is het niveau van het leven van alledag. In de buurt kan de lokale overheid het verschil maken, bijvoorbeeld met zorg en ondersteuning, met inrichting en onderhoud van de openbare ruimte en toegankelijkheid van wijkvoorzieningen. Dit betekent niet dat alle buurten eender behandeld moeten worden; een wijk met bewoners met een hoge sociaal-economische status zal minder bemoeienis nodig hebben dan andere wijken. Maatwerk op wijken buurtniveau, maar wel vanuit een krachtige regionale aansturing.

“ CITATEN

“Zorg dat buurten goed functioneren. Het gaat om het niveau van de regio en om het niveau van buurten. Alleen in kleine gemeenschappen zoals buurtjes kun je vergrijzing en eenzaamheid daadwerkelijk oplossen en tegelijkertijd moet je op regionaal niveau landelijke ontwikkelingen kunnen vertalen naar krachtig beleid.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJeenKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Het is klip en klaar dat je voor al deze opgaven samen moet werken. Alleen kun je het niet. De regio functioneert als één gebied. Bestuur het dan ook als één gebied. Maar koester tegelijkertijd je eigen identiteit door ook op buurtniveau in te zetten en de verschillen tussen buurten te koesteren.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJeenKOMST MET STUDENTEN

“Er zijn verschillende schalen waarop we opereren: internationaal, nationaal, bovenregionaal, regionaal, gemeentelijk, wijk en buurt. Voor veel thema's die inwoners raken, is het buurten wijkniveau het geëigende niveau. Zet daar als overheid ook meer op in. Daar kun je werkelijk het verschil maken. Voor het nationale en internationale niveau heb je daarentegen een sterke regionale sturing nodig”.

OPGETEKEND IN BIJeenKOMST MET FRISDENKERS

“Inwoners zijn veelal gericht op zichzelf en de wijk; dat vraagt dus om bestuurlijk leiderschap en een zekere kwaliteit om regionale en landelijke belangen te kunnen behartigen en te vertalen naar gemeenteniveau/ wijkniveau”

OPGETEKEND IN BIJeenKOMST MET FRISDENKERS

Bestuurlijk krachten verenigen

Bestuurlijke samenwerking was in alle gesprekken een belangrijk onderwerp. Alle gesprekspartners waren het erover eens dat intensivering van de samenwerking in het belang is van de inwoners, de bedrijven en instellingen in de Leidse regio. Ook al was dit niet de vraag aan onze gesprekspartners, wel waren er verschillende meningen over de manier waarop die intensievere samenwerking idealiter georganiseerd zou moeten worden.

Veel bestuurders en directieleden van bedrijven en maatschappelijke instellingen begonnen uit zichzelf, terwijl de vraagstelling over de identiteit en kracht van het gebied ging, over fusie als logische uitkomst van deze Toekomstvisie. Sterker nog, veel gesprekspartners uit deze groep vindt het hoog tijd dat de vijf gemeenten doorpakken met elkaar en er één sterk gebied van maken. Met name omdat men vindt dat de vijf gemeenten elkaar teveel in de houdgreep houden en daardoor hun kansen sloom grijpen. Dit terwijl het gebied veel potentie heeft. Onder vertegenwoordigers van belangenorganisaties waren daarentegen ook aanhangers van niet-vrijblijvende samenwerking, zonder dat dit uitmondt in fusie. Fusie is geen heilig middel, maar een sterke 'holding-constructie' is op zijn minst wel nodig volgens sommigen van hen. Onder studenten en "frisdenkers" waren er velen die de regio als één samenhangend gebied zien, waarbij gemeentegrenzen in het leven van alledag nauwelijks relevantie hebben. Vooral studenten zien eigenlijk geen reden waarom de vijf gemeenten apart verder zouden blijven gaan: "Als samenwerken efficiënter is, waarom ga je dan niet meteen fuseren?"

De intensievere samenwerking is volgens de buitenwereld belangrijk om uiteenlopende redenen. Hieronder lopen we de veel genoemde punten langs:

- > **meer slagvaardigheid en daadkracht in besluitvorming en uitvoering.** Vooral vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en andere overheden hechten hieraan. Nu hebben bedrijven en instellingen vaak te maken met ingewikkelde regionale afspraken (bijvoorbeeld over kantorenmetrages) en met verschillen in beleid. Regionale besluitvorming ervaren ze als stroperig. Vooral bij "grensgeschilletjes" binnen de regio leidt dat tot lacherigheid of frustratie over gebrek aan bestuurlijke slagkracht. Een actueel voorbeeld is de besluitvorming over de retailvisie van Economie071. De Leidse gemeenteraad heeft besluitvorming over die visie uitgesteld. Buiten Leiden heeft dat tot ongenoegen geleid bij vertegenwoordigers van winkeliers- en ondernemersverenigingen. In één op één-gesprekken benadrukten bestuurders uit de omgeving het belang van consistentie in beleid en financiële armslag. Het is volgens hen relatief makkelijk mooie toekomstdoelen te formuleren. Het is lastig om lange termijn doelen te formuleren met meerjarige consistentie, commitment en financiële en bestuurlijke slagkracht en realisatiekracht. Dit ontbreekt nu vaak, omdat men in de uitvoering weer terugspringt naar het eigen 'eiland' en dan weer vanuit het individuele belang redeneert en opereert.
- > **Een duidelijk geluid namens de regio bij andere overheden ("met één mond praten").** Ook dit punt is nadrukkelijk genoemd door vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en andere overheden, evenals door verbonden partijen. Volgens hen zou de regio één gezicht moeten hebben in belangrijke overlegfora als de Economische Programmaraad Zuidvleugel. Dat zijn tafels waar toekomstige miljardeninvesteringen in de Randstad worden besproken. Doordat "grensgeschilletjes" en beleidsafstemming binnen de regio veel tijd vergt van bestuurders en men naar zeggen van 'de buitenwereld' relatief veel met zichzelf en elkaar bezig zijn laten ze kansen liggen. Ze komen onvoldoende toe aan lobby en vertegenwoordiging buiten de regio. Zorg dat je voldoende massa en eensgezindheid hebt om aan de tafels te zitten waar de besluiten worden genomen (provinciaal, metropolen, vleugels, nationaal en internationaal) en laat daar een krachtig geluid horen.

› **Meer kwaliteit en minder kwetsbaarheid in ambtelijke ondersteuning.** In een grotere organisatie is er meer ruimte voor specialisatie en functiedifferentiatie. Daardoor kan de kwaliteit omhoog en de kwetsbaarheid omlaag. Externe stakeholders en ook grote bedrijven en instellingen uit de Leidse regio zelf geven aan soms grote verschillen te ervaren ten aanzien van zowel ambtelijke als bestuurlijke kwaliteiten van gemeenten. Zij ervaren veelal een relatie tussen de grootte van een gemeente en de professionaliteit en het niveau van het ambtelijk apparaat (en de bestuurders), evenals de kwetsbaarheid en daarmee continuïteit van het ambtelijk apparaat. Door de krachten te bundelen ontstaat er in hun optiek meer continuïteit, een sterkere onderhandelingspositie, krijg je sterkere adviezen en stimuleer je meer innovatiekracht.

› **Minder onderlinge geschillen.** Dat leidt ertoe dat bestuurders meer aandacht kunnen hebben voor grotere maatschappelijke en economische vraagstukken. Minder onderlinge afstemming nodig tussen bestuurders van de vijf gemeenten onderling, waardoor meer tijd ontstaat voor afstemming met bewoners en vertegenwoordigers van bedrijven en instellingen bij onderwerpen die de hele regio aangaan, en met externe partners. Elkaar iets gunnen, laat het verleden het verleden en houdt elkaar niet in de houdgreep is de oproep vanuit 'de buitenwereld'.

We hebben niet lang gediscussieerd over de best denkbare bestuurlijke vorm voor de geïntensiverde samenwerking, want dat was niet de opdracht, noch de insteek van de gesprekken. Wel merkten we dat vrijwel alle gesprekspartners uit zichzelf over het verbeteren van de bestuurlijke samenwerkingsvorm begonnen omdat men ten aanzien daarvan nut en noodzaak ervaart en men dit als een randvoorwaarde ziet om dit gebied toekomstbestendig te maken. Naast veel grote voorstanders van fusie waren er ook mensen die fusie niet wenselijk vinden, bijvoorbeeld omdat dit de bereidheid tot praktische samenwerking tussen de gemeenten in de regio in de weg zou kunnen staan, of omdat fusie een bedreiging zou vormen voor het karakter van dorpen in de regio. Tijdens de avond met "frisdenkers" is hier aan sommige tafels wat langer over doorgepraat. Tegenover de negatieve connotatie van fusie plaatste één van de frisdenkers ook positieve ervaringen uit dorpen die recent met Alphen aan den Rijn zijn gefuseerd.

Burgemeenten hechten eraan de Leidse regio bestuurlijk en maatschappelijk goed functioneert. Hun inwoners zijn voor allerlei stedelijke voorzieningen afhankelijk van de Leidse regio en zijn er dus bij gebaat dat dit gebied goed functioneert. Ook helpt het bij gezamenlijke doelen (groter dan Leidse regio of in andere allianties) dat de Leidse regio een sterke eenheid is. Het oog hebben voor en serieus nemen van partners is en blijft daarbij wel van groot belang voor de burgemeenten. Hierbij worden als belangrijke elementen benoemd: bestuurscultuur en houding en gedrag ambtelijk apparaat. De bestuurscultuur in Leiden is laatste jaren merkbaar verbeterd. Toch heeft Leiden nog ten dele last van slechte naam (uit het verleden), waarbij (vaak ook door ambtenaren) gehandeld werd en soms nog steeds wordt vanuit de gedachte "wij weten wat goed voor jullie is". Men ziet er een meerwaarde in als de Leidse regio meer als een eenheid en krachtiger wordt bestuurd en benoemt daarbij het belang van een open en collegiale bestuurscultuur en cultuur bij ambtenaren waarbij de Leidse regio met open vizier open staat naar haar burgemeenten en deze op tijd informeert, aanhaakt, betreft etc. Nu ervaren zij de Leidse regio vaak als intern gericht. Van belang de energie gezamenlijk naar buiten te richten.

Verbonden partijen geven aan dat er op dit moment niet wordt bestuurd vanuit het grotere geheel en het feit dat dit één samenhangend gebied is. De kantonstrategie maar ook bijvoorbeeld besluitvorming binnen Servicepunt 71 is vaak een compromis, opgebouwd vanuit de individuele belangen en onvoldoende vanuit het gezamenlijk belang. Dit is suboptimaal en kan vele malen efficiënter en slagkrachtiger als deze regio meer als één gebied functioneert. Als er werkelijk keuzes gemaakt moeten worden, wordt het in de regel moeilijk. Hoe creëer je een Toekomstvisie en ook een samenwerkingsvorm die je bestuurskracht geeft, ook als het moeilijk wordt? Dat is de hamvraag volgens deze groep. Bij andere subregio's ziet men meer ambtelijke samenwerking en gezamenlijke planvoering dan bij de Leidse regio. Ook ervaren de verbonden partijen (die deze vier of vijf gemeenten overstijgen) een mate van 'naar binnen gekeerdheid' van de Leidse regio. Doordat de Leidse regio werkelijk kiest voor elkaar en krachtiger gezamenlijk bestuurt, kan wat hen betreft ook het eigenaarschap binnen verbonden partijen krachtiger invulling worden gegeven, hetgeen de samenwerking en resultaten ten goede komt.

Externe partners van de Leidse regio roepen op de teveel intern gerichte samenspraak te beperken en de aantrekkelijkheden van het gebied nadrukkelijker aan de buitenwereld aan te bieden. De energie en krachten bundelen en gezamenlijk extern richten is het devies. Temeer de krachten om de Leidse regio versneld groter worden.

“ CITATEN

“Je moet het niet laten bij een visie, maar tot een gezamenlijke strategie, met projecten en budgetten, zodat je als colleges meer je handen vrij hebt en je niet elke keer terug hoeft naar de raad. Dat is ingewikkeld, weet ik uit eigen ervaring. Faculteiten zijn het ook nooit eens. In de regio Eindhoven gebeurt het al: daar wordt door alle gemeenten geld per inwoner in een pot gestopt.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST DATEN EN DELEN VAN ECONOMIE 071 WAAR PROJECTLEIDER EN VOORZITTER TOEKOMSTVISIE IN GESPREK GINGEN MET AANWEZIGEN

“Er is een extreme warboel aan samenwerkingsverbanden. Een implicatie van die verbanden is dat alle gemeenteraden moeten gaan praten over wat ze willen, dat ze dan met elkaar gaan praten, en daarna in samenwerkingsverbanden met elkaar praten. Er wordt dus heel veel gepraat. Het is moeilijk voor te stellen dat je het bij het oude houdt en zegt, ‘het is wel mooi zo’. Stel dat je dat op slimme manier bij elkaar kunt voegen, dan kun je flink besparen.”

OPGETEKEND IN BIJENKOMST MET FRISDENKERS

“In Zoeterwoude zijn bewoners bang voor identiteitsverlies. Maar hardlopen doe ik vanuit Zoeterwoude in voorschoten, ik ga naar het zwembad in Leiderdorp en ik werk veel in Leiden. Dat voelt als wonen in de regio, niet als wonen in Zoeterwoude. En je merkt bij de gemeente – met alle respect – dat er professionaliteit bij kan. Bestuurlijk valt er iets te winnen”.

OPGETEKEND IN BIJENKOMST MET FRISDENKERS

“Schaalvergroting gaat hoe dan ook door (zowel maatschappelijk als bestuurlijk). De Leidse regio moet zichzelf versterken, waardoor zij ook als geheel over meer adaptief vermogen beschikt”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN GESPREK MET EXTERNE PARTNER

“Ons bedrijf kent een energieverbruik van orde van grootte van een stad, maar als wij windturbines willen, voer ik voor ik het weet vijf keer hetzelfde gesprek, dat kan in mijn optiek een stuk efficiënter. Als bedrijf wil ik niets met bestuurlijke grenzen te maken hebben. Er zijn volop kansen voor dit gebied, maar het geheel is te verhokt. Men praat wel met elkaar en men kent elkaar maar men praat wel vanuit het eigen perspectief”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN-GESPREK MET GROOT BEDRIJF

“Er moet meer samengewerkt worden, maar als het spoor van fusie doorklinkt als verborgen agenda, dan geeft dat veel energieverlies. Maar je moet ook niet blijven polderen. Sommige dingen moet je anders aanpakken. Bijvoorbeeld met een matrixaanpak, met verschillende werkvelden en verschillende schaalniveau waarop je zou moeten werken. Op sommige fronten moet je een regisseur hebben die niet met handen en voeten is gebonden. Maar anderen aan tafel zelden: ‘Dat is zo ingewikkeld, doe dan maar liever alles, huppakee, bij elkaar.’”

OPGETEKEND TIJDENS TERUGKOPPELING TAFELGESPREK IN BIJENKOMST MET FRISDENKERS

“De regio is veel groter dan deze 5, maar het is een heel goed begin dat deze vijf samen sterker willen acteren”

OPGETEKEND IN BIJENKOMST MET FRISDENKERS

“Als ik in de krant lees dat twee of drie gemeenten ruzie maken over een randweg die er in het belang van ons als inwoners of bedrijven moet komen maar nog niet ligt, wordt mijn vertrouwen in de politiek en het bestuur aangetast. Wees werkelijk bereid vanuit het gezamenlijk belang te besturen en zie dit gebied werkelijk als één gebied: dat wens ik de bestuurders toe. Bestuurders zouden zichzelf minder belangrijk moeten maken dan het collectief”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN-GESPREK MET INWONER DIE CONTACT OPNAM NAAR AANLEIDING VAN STUK IN LOKALE KRANT

“Wat is Delft zonder Leiden?
Zij hebben elkaar nodig.”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN GESPREK MET EXTERNE PARTNER

“Bestuurders blijf bij je leest en begin met
slim besturen”

OPGETEKEND IN BIJENKOMST MET FRISDENKERS

“Ongeacht het ambitieniveau dat je als stedelijk gebied nastreeft (scenario 1 of 2): je hebt altijd bestuurskracht nodig. Mate van afstemming blijft nodig. Differentiatie en maatwerk is en blijft mogelijk (bijvoorbeeld vanuit GGD), dat is geen probleem maar geen gesprek met vijf gemeenten. Ambassadeurs per thema of aandachtsgebied zou al een enorme winst zijn.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Als deze vijf gemeenten willen dat wij hen serieus nemen, moeten ze eerst zichzelf serieus nemen en nu eens echt de handen ineen slaan.”

OPGETEKEND TIJDENS ÉÉN-OP-ÉÉN-GESPREK MET GROTE INSTELLING

“Tussenschijven leveren vertraging en suboptimalisatie. Streef naar één sterke gemeente. Niveau ambtenaren kan dan ook verhoogd worden. Niveau van mensen met wie je zaken doet is immers afhankelijk van grootte van gemeente. Onderhandelingen gaan beter als je een sterker ambtelijk apparaat hebt. Ook dit komt uiteindelijk de burgers ten goede.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Urgentie is zwak uitgedrukt, het is noodzaak om samen te werken.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Als je iets wilt is dit het moment. Bestuur van Leiden is in tegenstelling tot het verleden niet arrogant en staat met uitgestoken hand. Wees bereid het gebied in termen van planning als één gebied te zien! Elk deel zijn eigen aantrekkingskracht. En investeer ook in die eigen aantrekkingskracht.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Onze stem aan grotere tafels zou er sterker door worden als deze vijf gemeenten werkelijk als één gebied optrekken en besturen.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Hou eens op met die intern gerichte energie en ga aan één bestuurtafel zitten en voer uit wat je steeds aan plannen maakt.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Partnerships: woningbouw, infrastructuur en bereikbaarheid, industrie, sociale opgave: hier heb je partners voor nodig. Meer geld, denkkraft, synergie, meer fondsen: willen bedrijven en instellingen meedoen: vraagt van de gemeenten om gezamenlijke kracht.”

OPGETEKEND TIJDENS BIJENKOMST MET VERTEGENWOORDIGERS VAN GROTE BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN

“Wereld om ons heen groeit sneller. Kom dus uit je splendid isolation. Ga niet op een eiland zitten en maak een keuze om gezamenlijk goed samen te werken met externe partners en breng daarbinnen focus aan.”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN GESPREK MET EXTERNE PARTNER

“Vergeet niet om ook over de grenzen van de Leidse Regio heen te kijken. Katwijk en Noordwijk kunnen belangrijke partners zijn. Waarom zitten zij er eigenlijk niet bij?”

OPGETEKEND IN BIJENKOMST MET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“De gemeenten kunnen maatschappelijke organisaties helpen met vermindering van bureaucratie. Mijn organisatie werkt voor 7 zorgkantoren, 12 jeugdregio's en 67 gemeenten. Telkens wanneer we ons apart moeten verantwoorden bij een gemeente leidt dat tot extra bureaucratie en overheadkosten. Dat kost geld. Dat gaat direct ten koste van de zorg die we cliënten kunnen besteden.”

OPGETEKEND IN BIJeenKOMST MET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“Hoofdkeuze is eerst dat de Leidse regio zich gezamenlijk extern oriënteert. Vervolgens waar je als Leidse regio je energie op richt. Van interne gerichtheid naar externe gerichtheid. Dat is van belang. De krachten om de Leidse regio heen worden versneld groter!”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN GESPREK MET EXTERNE PARTNER

“We hebben een enquête onder 180 ondernemers van Voorschoten gehouden en zij geven aan zich niet aan bestuurlijke grenzen te houden en geen voorkeur te hebben voor bepaalde typen samenwerking. Zolang ondernemers maar goed bediend worden en de ruimte krijgen om te ondernemen en bereikbaarheid op orde is. Dat laatste is in Voorschoten nog wel een punt met het knelpunt Lammerchansplein.”

OPGETEKEND IN BIJeenKOMST MET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“Van het investeringsprogramma metropoolregio slaat 15% neer in Leiden terwijl ze geen officiële partner zijn. De verstandhouding is goed maar het is wel belangrijk dat ze nu ook echt leveren. Elkaar wat gunnen en groter denken wordt van ons allemaal gevraagd. In Nederland moeten we onze krachten meer bundelen. Leidse regio moet en kan daar aan meedoen”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN GESPREK MET EXTERNE PARTNER

“De gemeenten zouden veel beter moeten samenwerken. Dat betekent dat ze voor lange termijn afspraken moeten maken. Voor acht jaar bijvoorbeeld, zodat het niet vrijblijvend is. Bind jezelf vast op: ‘Zo gaan we het vier of acht jaar doen’. De gemeenten moeten samen besluiten nemen en de uitvoering dan uitbesteden en mandateren. Met een coördinerend wethouder voor de hele regio.”

OPGETEKEND IN BIJeenKOMST MET MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

“Van alle 100.000+ gemeenten binnen een half uur rijden van Amsterdam is Leiden de enige gemeente die niet deelneemt aan de bestuurlijke overlegtafels in de noordelijke Randstad. Dit terwijl er wel meer samenwerkingsmogelijkheden zijn. Het initiatief zal vanuit de Leidse regio zelf moeten komen.”

OPGETEKEND TIJDENS EEN-OP-EEN GESPREK MET EXTERNE PARTNER

“Elk bestuurlijk model hier zou nieuw moeten zijn! Dat is de Leidse regio ten top”

OPGETEKEND IN BIJeenKOMST MET FRISDENKERS

“Universiteit, historische binnenstad, goede leefomgevingen, groen, ligging vlakbij Schiphol, vlakbij zee! Werkgelegenheid op hoog niveau, veel zorg en veel zorginstellingen. En tegelijkertijd die kneuterigheid. We zijn met recht één van de mooiste regio’s van ons land...een best kept secret zijn we.”

de kracht van samen optrekken